

Nikolaus Georg Bernhard Löwenstern von

**Brevis Disquisitio Nvm Et Qva Ratione Vvlgaris Contractvvm Divisio In
Dipleyroys Et Monopleyroys Ferri Ac Defendi Possit**

Bvetzovii: [Verlag nicht ermittelbar], A. D. XXVIII. Mart. MDCCLXIX.

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn888678746>

Druck Freier Zugang

Universität Bützow
Jur. Fak. 1769
Loewenstern, N.G.B. de

Bützow 101

BREVIS DISQVISITIO
 NVM ET QVA RATIONE
VVLGARIS CONTRACTVVM DIVISIO
 IN ΔΙΠΛΕΤΡΟΥΣ ΕΤ ΜΟΝΟΠΛΕΤΡΟΥΣ
 FERRI AC DEFENDI POSSIT
 QVA COMITE
 SCHOLAS SVAS PER AESTATEM HABENDAS
 INDICIT ET OFFERT
 NICOLAVS GEORGIVS BERNARD,
 DE LOEWENSTERN
 IVRIVM DOCTOR IN ACADEMIA FRIDERICIANA.

BVETZOVY
 A. D. XXVIII. MART. 1669.

§. I.

COEPTI RATIONES SIGNIFICANTIA.

Ex quo in alma hac musarum sede clementissime
mihi docendi licentia indulta fuit, nihil etiam
magis a me fieri curaui, quam vt id ad quod
huius officii rationes me vocarent, perficerem,
nempe, vt lectiones quasdam instituerem, instituendas vero iusto
modo et tempore significarem. Ne ergo illius etiam quod ad in-
stans semestre facere videar intermissionem, id iterum mihi agen-
dum, vt quas post dies, quibus resurrectio domini nostri pie ce-
lebranda, aperici constitui scholas, nunc etiam tempestive renun-
ciem et illarum rationes *vociscum commilitones honoratissimi exopta-
tissimi*, communicem. Verum est mos diu inueteratus, nec ille omnis
vacuus vtilitatis, vt qui primum rem quandam adgressuri laborum
suorum indicem dare cupiunt, obseruationem aliquam eidem ex
arte quadam depromtam comitis instar adiungere soleant; meum
ergo etiam hac in re videbatur eodem quoque modo meum mea-
rum praelectionum indicem maiorum ritu comitari. Verum quum

breui quod solidiorem omnino et exactiorem respuit per tractationem temporis spatio me premi viderem, consilium mutare et doctrinas forte fertiliores dimittere coactus in doctrinam de contractibus incidi, cuius multa quod non ausim diffiteri, quae circumferuntur capita iusto mihi et solido destitui videntur argumento. Vnum eorum, tametsi reliqua inter leuissimum in praesentiarum festinanter ad notare mecum et exantlare constitui. Scilicet, quod vulgus doctorum contractus, prouti obligaciones ab illis vel ab vna tantum parte, vel ab utraque descendunt in *unilaterales* et *bilaterales* describendas esse docet, error mihi videtur, certe dictum non adeo concinnum. Multos equidem in primis, quibus vel alios taxare solemne, vel qui aliquantillum a spatio et curriculo maiorum defletere probro sibi ducunt et criminis admodum hac re offensos fore praeuideo, quibus quum alia via obuiam ire non nouerim, quae me quidem ad ita sentiendum ducunt rationes in hisce pagellis exponendi vnicum mihi erit studium. Quo quidem Catone te L. A. quoad politius aliquid atque eleganter proferam contentum esse iubeo.

§. II.

ARGVMENTVM PRIMVM: CONTRACTVM PER OBLIGATIONEM DEFINIRE INCONCINNVM.

VIDIT iam ante eorum aliquid omnium vnu veluti promus condus MARQVARDVS FREHERVS, qui plura nondum ausa veteribus tentauit et summos saepe tulit ad plausus, qui que et hic error rem quendam subesse odoratus, vulgo ut se exasperet, contractum omnem bilateralem esse contendens totam hanc diuisionem, quum etiam ex negotiis a vulgo ad unilateralia relatis gemina oriatur obligatio fculneae instar expunxit. ^{a)} Verum nec huic illius,

^{vti}
^{a)} in Parerg. Lib. I. Cap. 16. in the-
sauro EVER. OTTONIS Tom. I. pag. 994. Qui tamen in noua hac opinione
expo-

vti est, sententiae albus vbique a nobis adiici potest calculus, cuius nihilominus institutum laudamus et acre cuius abundans vbique ingenium admiramur, haud dissitentes, eumdem illarum rerum fere socordes mirifice nos ad veri inuestigandi cupiditatem excitasse. Ad sententiam vero nostram quod attinet, non nihilum eidem confido tributuros, quibus tantummodo ipsa diuisionis ratione excussa, curatius aliquanto expendere lubitum, quam sit inconcinnum, contractum per obligationem definire. Id illi faciunt, qui contractus in vnilaterales et bilaterales censem describendos, quod autem quam sit absolum ferme dici non potest. Ante autem quam, quem errant

exponenda admodum breuiter defungi videtur. Non ferendum existimat Vir eximius hanē diuisionem, siquidem contra rei naturam et aduersus clara quae sunt legum verba agere ni institueremus, nulli dici possent contractus non διπλεύροι et qui non vtrinque inferrent obligationem. Et quibus hisce lumen incendat, quaedam illis adnexuit exemplorum ad instar corrasitque mehercile satis eorumdem. Reuocat nos tum ad mutuum tum ad veterum stipulationes. Illud, inquit, non secus atque has ad vnilaterales referunt; num vero ex parte tantum vna gignant obligationem ad dubito, quandoquidem non tantum ipsum in mutuo debitorem, sed et creditorum noui obligatum; ille quidem ex contractu crediti ad rem mutuam in eodem genere restituendam, verum et hic

varie, veluti ne reprobam monetam ne dolo malo rem vitiosam porrigit eodem obligatur. Haec ita noster pro more suo ingeniosissime, qui nihilo tam minus nec ipse rem acu prorsus testigat, sed pro re reit tantum vmbra amplexus videtur; sicut exempla quoque ad quae nos duxit, non tanta, quo ut nostrum mouerent calculum esse debuissent, pondo sunt, verum vbique indigent ferro, pumice, vstrina. Namque *primū* nobis de obligationibus, quae ex contractu proueniunt, principalibus est quaestio, earum contra, quae velut a latere adueniunt nulla nos tangit. Ecquis vero, obligationes, quae in creditorem cadunt, quasque noster obseruauit, principales, hoc est, eas quas cum contraharent, principaliter respiciebant partes minime esse, non viderit? *Deinde*,

errant, qui ita contractus diuidi passi sunt, ipsum tangamus errorem, de discrimine contractus inter et obligationes quod intercedit, cogitandum est, qua de re nobis hic eo vberius differendum, quo magis ad detegendum communem quem diximus, errorem et ad eumdem profligandum ea faciunt. Id autem immotum mihi sedet fixumque, nihilum contractus ab obligationibus differre qui autumant vel parum etiam curiosi in obseruando eorumdem discrimine detegendoque versantur, cum omnis obligatio, quae tantum vim ex contractibus sortitur, effectus contractus hic vero eiusdem causa existimari debeat, egregie decipi. Tametsi enim PAVLVS obligationem omnem pro contractu habendam statuit b) non exinde tamen pro obligatione etiam habendum esse contractum, fluere videtur et sequi, quod dudum quem

qua tamen in te praecepue nobis attentis esse atque curiosoribus aliquantum expedit, nostrales de contractu aliquo si differunt bilateraliter, duplum etiamque, quae ipsi contractui consummato reapse inest, ex eo venire significant obligationem. Quod quum ita sit, hos minime gentium, quoniam et obligationes, quas sicut in creditore obtinere minime negotio mutui insint et intra eiusdem persistant concepta, resellit F R E H E R Y S. Dolus a quoque praestandus et nascitur, eo admisso, *doli non mutui actio*. Ad haec etiam obligatio ad praestandum dolum non exmutuo est, et si, ut in aliis negotiis quibuscumque, eidem ex accidenti adcedere queat. *Ad ultimum* obligatio facti aliquius effectus est. Quem enī ad modum obligatio ad

poenam delicti, obligatio ad indemnitatem ei praestandam, qui mea adcurauit negotia, rei gestae, ita obligatio ad rem mutuam restituendam quoque ingressi mutui effectus. Caussam vero suam antecedere effectum, res plane nusquam gentium audita, sed sequi deberent haec creditoris obligationes, ne reprobam porrigat monetam, ne malum admittat dolum, contractum. Eum vero cum antecedunt vel certe tamen in limine contractus adpareant ipsaeque tanti ad perfectionem illius conferant, illae ne effectus quidem contractus dicendi, sed simul contractum, cuius effectus debitoris obligatio, formant duntaxat atque efficiunt.

b) 1. omnem. 20. D. de Iudicis.

quem fas hoc loco laudare et eleganter nos admonuit **LAVREN-**
TIVS BEYERLINGKIVS. *c)* Obligationem deinde etiam tantum
 Iure consultus ideo pro contractu habendam posuit, ut contractus,
 quae causas obligationum constituunt, necessario adesse debere et
 illam, quando constet obligationem contractam esse, antecedere,
 demonstraret. Aliud ergo nihil voluisse videtur, nisi ut ostende-
 ret, obligatione in loco aliquo effecta, ibidem etiam in dubio con-
 tractum fuisse initum, putandum esse, vel, ut idem effert **IVLIA-**
NVS *d)* contraxisse vnumquemque intelligi in eo loco, vbi ut sol-
 ueret se obligauerit. In primis autem magno etiam adiumento
 nobis in firmando hanc, quam etiam **ACCYSSIVS** maluit senten-
 tiam, **IVLIANVS** potest esse, qui nos *facti esse* contractus eodem
 quo *pacta modo* *e)* admonet. *f)* Tunc vero aurem vellunt haec
 Imperatoris nostri *g)*: *Incorporales sunt, quae tangi non possunt, qua-*
lia sunt ea, quae in iure consistunt, sicut — — obligationes
quoquo modo contractae — —. Id quod ex obligatione no-
bis debetur, plerumque corporale est, veluti fundus; homo, pecunia, ip-
sum vero ius obligationis incorporale est, En, adparet, cum duo haec
loca inter se conferuntur, ut putò luculentissime, summum quod
inter obligationem et contractum habemus discriminem: illa iuris hic
facti. *b)* Sin vero insuper non different contractus eorumdem ab
 obligationibus causam quoque cur *diuersa* iuris conditores iisdem
 adscripsissent *loca* illisque *diuersas* tribuerent finitiones, quum longe
 aliter

c) in *Thesauro magno vitae hum.*
Tom. II. Edit. Elzev. fol. 448.

g) §. 7. *Inst. de reb. corp. et incorp.*
l. obligationum 3. pr. ff. de O. et A.

d) *l. 21. D. de O. et A.*

b) *Vnde etiam POMPONIVS in l. 11.*

e) *l. 27. §. 11. D. de pactis.*

D. de R. I. Id quod nostrum est, sine

f) in *l. consilio. 7. §. quae situm 3. D.*
de cur. furios.

facto nostro transferri ad alium non
potest.

obligationem atque contractum definiunt et alium illi alium huic locum addixerint, penitus, non dissimilo, nescirem. Nec parum etiam exinde, quod legum latores tantum non semper, vtrum validi sint nec ne contractus? ante omnia et maxime commendauerint inspiciendum et si vitii in essentia eorum et forma deprehenderetur quiddam, iuris vinculum ne eueniat, perquam caute etiam praeuiserint, in rem meam redundare censeo praesidii; vbi enim nulla sub est cauſſa, nec posſe conſtat conſtitui obligationem. **P A V L U S** verborum quoque, inquit, obligatio conſtat (id est valet et adeſt) si inter contrahentes id agatur (id est si contractum celebrarunt) nec enim si per iocum puta vel demonstrandi intellectus cauſſa ego tibi dixero: ſpondes? et tu responderis: ſpondeo naſcetur obligatio. ⁱ⁾ Cuius rei ratio pene haec est, quod contractus ipſe, qui cauſſam vinculi conſtituit, vitio premitur, quare et effectus ſuus, obligatio puta, quae ſine cauſſa eſſe nequit, deſiderari debeat. Dolum itidem vitiari contractum eoque vitiato obligationem quoque inde coactam cito perire ^{k)} vulgatius quidem eſt, quam ut hac etiam in re obſerueretur.

Omnem

ⁱ⁾ cit. l. 3. §. verborum 2. **D. de O et A.** Haud raro etiam leges, si contractum eſſe dicunt, obligationem inde redundare adſerunt, **vt V L P I A N U S, P A V L U S, C A I U S, M O D E S T I N U S** in l. an inutilis 8. §. adceptum 3. **D. de adcept. l. nihil.** 35. **D. de R. I. l. obligationes l. §. verbis 7. D. de O, et A. l. conſenſu 2. l. quaecumque u. l. ſervi 14. l. contractus 54. D. eod. quibus adſentit lex Imp. DIOCLETIANI et MAXIMIANI 5. C. de obl. **vt plura**, quae ſunt fi-**

milia loca taceam, quibus etiam, vbi certiſſima rerum testimonia, ne uſus quidem, vt adeo plane ineptus ſim, ſi hiſce rebus clariffimis longius immorarer. Neque hic etiam aliiquid in contractum generibus discriminis conſtitutum, quum et quos dicunt bilaterales, **vt stipulatio, obligationum genitores.**

^{k)} Vnde diuifio dolii in cauſſam dantem et non dantem contractui ab aliquibus educata. Qua de re videas rationes pro contraque deducta apud Ios. AVE-

KANIVM

Omnem denique scopulum, si quis in re tam luculenta superest, exemit, qui conuentiones et contractus caussas obligationum dicit POMPONIVS ¹⁾ et maiori forte adhucdum cum pondere, qui caussam ipsam ab obligatione distinguit et certi condictionem ex praecedente obligatione competere, hanc vero ex caussa sua deuenire statuit VLPIANVS. ^{m)} Elegans est, ni fallor, obseruatio GVIL. MARANI ⁿ⁾ obseruantis, ab obligatione proxime actionem nasci, nec ideo, nisi obligatione mediante parere contractus actionem, tametsi ordo in exercendis iudiciis obseruetur vsque eo contrarius, vt singulae singulas iuxta CAIVM ^{o)} sequerentur obligationes. Vtrum vero exinde, quae est viri eximii, peradmodum tamen limato ipsius ingenio coniectura, eiusmodi obligationum caussae *origines* dicantur et *initia* ^{p)} perspicere mihi nondum adeo felici licuit, sed

cum

RANIVM *Interpr. Iur. Lib. I. Cap. 14.*
VLR. HUBER *ad D. tit. de dolo th. 4.*
GERH. NOODT *de forma emendandi dolii mali in contrabendis negotiis admissi, Cap. VII. in Oper. Tom. I. p. 315. seqq.*
B. NIC. HIER. GVNDLING *ad D. eod. §. 3. seqq. 10. WOLBERS Observ. Cap. IV. et V.*

1) in *l.* nec *ea* 27. *D. de R. I.*

m) in *l.* certi *9. D. de reb. cred.*

n) ad *cit. l. 9. Tom. II. Oper. Edit. Trotz.* p. 543.

o) *l. et an. 14. §. actiones 2. D. de Exec. rei iud.*

p) In suas nominat partes *l. ne creditores* *9. D. de pign. act. l. instruēta* *24. de fideicomm.* et *l. 2. C. de praefcr.* *30. vel 40. ann.* Cae autem decipiat te ho-

rum locorum allegatio omni ex parte si a sola *l. 2. C. discesseris*, iniusta; deceptus enim vel calcographus, veletiam ipse, quod probabilius auctor. Ad *l. 9.* quod attinet, nec ingessus verba, nec numerus integer, quamquam, quod singulare, etiam in nomenclaturam legum ordine alphabeticō a *D. GOTHOFREDO* digestam idem ille error, quod ad numerum capitis irrepserit. Eodem itidem modo initialium verborum ratio in altera adlegatione frustra. Neque hae leges ex Digestis, sed ex Codice vtraque Sunt ergo *l. nec creditores* *10. C. de pign. act. l. instrumenta* *24. C. de fideicomm.* Id quod obseruare volui, ne *Maranum* lustrantem error te a lectione remoraretur.

B

cum non tantum obligationum caussae, verum et iuris nostri cuiuscumque absque obligatione alterius caussam hisce contineri partculis ex ipsis adpareat textibus, adhuc pendeo animi. Mallem id obseruasset, contractus, quum praecipuae illae sint obligationum ciuilium caussae, inde etiam esse, ut illi ipsi caussarum denominentur nomine. 2)

§. III.

VARIAE OBLIGATIONVM CAVSSAE NON OMNES CONTRACTVS.

DEINDE etiam tantum eadem ratione esse, venire nascique dicuntur ex contractu, qua ex re, delicto, lege et pacto vim ferre videntur obligationes. a) Caevas enim, non nisi de contractu, verborum conceptione, traditione, membranis celebrato vincula exire putes, vel recordari, fontem obligationum vnicum non esse contractum temnas. Omne enim aliud te hortatur *C A I V S*, nempe obligationes non ex contractu, aut maleficio tantum, sed et proprio quodam iure ex variis adhuc caussarum figuris oriri. b) Ex natura quaedam, quae ex legibus aeternis Deo, nobis metipsis et ceteris penes nos debemus oriuntur. Quaedam ex lege, earumque aliae immediate, aliae mediate ex re, factis, delictis, crimini- busue pactisque et illis vel legitimis vel nudis, potissima illa natura-

lium

Q. vt in *I. filius* familias 30. de *O.* et
A. *I.* non solum 49. §. vt debitor. 2. *D.*
de peculio.

a) §. 2. *Inst. de Obl.* *I.* obligationes, pr. *D.* de *O.* et *A.* in cuius verba tem-
te *GOTTFREDVS* commentatus est;
et qui contractus est obligatio.

b) Aliis mihi praefat et adridet *F R.*
D V A R E N I huius loci interpretatio qui
ad *tit. D.* de *O.* et *A.* *Cap. III. Tom.*
I. *operum p. 1388.* postremis verbis *G A-*
V M ostendisse, tantam esse caussarum et
obligationum inde varietatem, ut parti-
tione aliqua comprehendendi non possint,
obseruat.

lium obligationum figura descendunt. Vnde ipsarummet, quae sunt in *civiles*, *naturales* et quae huiusmodi generis alia memoranda, obligationum diuisiones ^{b)}, quae autem quum fusius iam et elegantissime a Viro Clar. IO, ORTW. WESTENBERGIO sint persequuta ^{c)} intra haec pauca, ne scrinia aliena forte ex improviso compilasse videar, consistere iubeor. Vbinam vero loci has velis referre, quo titulo, nota, sigillo, quoue nomine illarum designare caussas, nisi earumdem plures vinculorum eiusmodi feraces plurimumque tametsi diuersarum saturae? Quodsi vero obligationes, ceu perhibes, faciem vestiuntur contractuum et nomen formamque, nihil, nisi et legem, facta, delicta et pacta legitima, quum et eorum effectus obligationes sint, contractus appellare amplius mihi relictum et integrum video. Quum ergo aliquis ad sui ipsius contra vim iniustam obligetur defensionem, dicendum vel secum eumdem vel cum natura conuenisse, quod minime ferendum, videant qui et talpa coecutiores nubem pro Iunone adcipiunt. Quum item legitima, quae audiunt, pacta obligationem nunc ad faciendum nunc ad dandum nunc ad praestandum pariant, idemne quoque in eadem dicenda conueniret? qua vero quaeso tunc ratione contractus a pactis legitimis differunt, quorum differentiae ingentes?

§. IV.

LABEO ICTVS SVMME CONTEMERA TVS.

SED erunt adhuc forte ogganientium, qui oggerunt et nihil est, inquiunt, cur legibus te munire et verbis gestias; cum primis

dem

b) Cae tantum *l. naturales* io. *D. de O. et A.* generalem obligationum naturalium continere notionem existimes, quae quippe, ut obseruat P. E. T. D. E.

τοντινον Coniect. Iur. Ciu. Cap. IV. diuisionem earumdem potius tradit. c) in IX. *Dissert. de caussis obligationum in Oper. Tom. I. p. 57. sqq.*

dém ipsa tibi legum verba dicam scripserint, cum enim LABEO contractum obligationem desinuit, tum IUSTINIANVS Imp. mutuos adpellat contractuum aliquot. Age excutiam vtrumque locum eumque inspiciam, perlegam, relegam, vt, sin eo perspecto man- cea videatur, expungamus, sin vero secus, retineamus coepti tabulam. LABEONIS verba nobis solertiſſimi VLPIANI cura ser- uauit et in haec verba protulit. a) *Labeo* — — definit, quod quaedam agantur, quaedam gerantur, quaedam contrahantur. Et aetum quidem generale verbum esse, siue verbis siue re quid agatur, vt in ſipnlatione vel numeratione. Contractum autem ultro citroque obligationem — — geſtum rem significare fine verbis factam. Haec clara- imo clarissima, vt fruſtra ſint ergo malique, qui teda ſua lumen illius arcent, obſcurant, offuſcant et lectorum densiſſimam offun- dunt caliginem oculis. Sua haec fecit prorsus THEOPHILVS b) quem turba ſubinde paſſim qui circumuerunt interpretum firmo omnino talo rem ſtare credentium, et incautorum erroris ſequi- ti, quos inter etiam ARNOLD. VINNIUS c), STEPH. BODEVS d), IAC. CVIACIUS e), veterani *gloſſa* ACCVRSIIf) qui omnes in libris ſuis, qui iuerunt in librarias tabernas lucemque contractus dum geſtiunt definire, ipsa haec nobis obtrudunt LABEONIS ver- ba. Num recte? ſubſiſto, nec ante mihi de eo iudicare, quam iſpis eiusdem verbis breuiter probeque perpensiſ deſebit. Primum obſeruamus, eumdem contractum dicere obligationem, id quod fieri proprie non poſſe paullo ante amplius, quum obligationem effectum contractus dixerim, oſtendiffe me ſpero. Tuum itaque iudicare: vtrum propria, an impropria ſit haec, quam formauit, defi-

a) *I. Labeo* 19. *D. de V.S.*

d) ad §. omnium. *Inst. b. t.*

b) *in parapbr. ad §. prius Inst. b. t.*

e) *Obſerv. Lib. V. Cap. 36.*

c) *ad §. 2. Inst. eod. n. 9.*

f) *in l. noſtram.*

definitio? egomet posterius quidem duco obtinere, siquidem aper-
te, cum pro effectu caussam posuit, μετονυμίκως loquutus est,
quod fieri non ferunt probi dialectici. Alterum, quod ex Nostro
discimus est, contractum vltro citroque, id est, paciscentium
vtrumque constringentem vel bilateralem efficere obligationem ^{g).}
Quae si confers, ex quo duplex venire solet principalis obligatio,
definiuit contractum. Sed ne aliquid dissimulem, qui cum notio-
nis contractum generalis satagunt definienda ad LABEONIS, qui
cuius semel iam commonuimus improprio sermone usus definitio-
nem contractus minime gentium animum induisse videtur, refu-
giunt oracula, cuius tamen mihi qua definiens verba recto nulla
ex parte stare videntur talo, minus recte agere censeo. Insuper
haec illius verba a Pandeclarum compilatoribus ad Tit. de Verb.
Sign. relata sunt, nec male. Probe autem aliam atque aliam ICtos
tradidisse, vt res subiecta postulasset, verborum interpretationem,
quam imperite quis ad generalem quandam intellectum plerumque
porrigeret, IAC. LABITVS ^{h)} obseruauit. Ut vero VLPIANVS
nobis tradidit, verba haec ex LABEONIS commentario ad Edictum
praetoris Urbani depromta sunt, quare et hoc ire tantum videntur.
Dixerat nempe praetor in edicto ⁱ⁾ quod cum minore quam XXV.
annis gestum esse dicitur ita: quaedam aguntur, quaedam geruntur, quae-
dam contrahuntur, qua occasione adrepta grate horum verborum
discrimen, varios sensus significatus in inquirendi studium LABEO-
NI ^{k)} in illud commentaturo, vt ostenderet, agere verbum esse
gene-

g) Add. SVETONIVS in Calig. Cap.
XIX. CICERO in somn. Scip. Cap. 1.

h) de usu indicis pandect. Cap. II.

g. 8.

i) Inuenies edicti argumentum in
1. loc. 1. §. praetor. 1. D. de minorib,

k) Quale studium familiare illiet cum
ceteris sui ordinis commune erat, quo-
rum, vt QVINTILIANI Inflit. orat.
Lib. V. Cap. fin. verbis loquar, sumnum
studium et summus labor circa propri-
tates verborum.

generale et actum quicunque denotare, *contrahere* obligationem efficere ciuilem, *gerere* denique sine verbis aliquid conficere. *Agimus* enim non tantum edendo, ludendo, contrahendo et faciendo quaecunque, sed fando etiam et cantando. *Contrahere* nequimus, nisi mentem nostram nobis inuicem verbis significemus; *gerimus* denique nullis verbis adhibitis, solo facto, ita nimis, ut nihil verba ad naturam gestione conferant. Non igitur proprie rem publicam, tutelam, negotia, magistratum *contrahimus*, verum *gerimus* et quum verbum *agere* generale, ut vidimus sit, recte etiam tunc tutelam, negotia, magistratum agere dicamur, quamuis si agere verbum in arctiori adcipimus significatu, omnino et agere et gerere differre dicendum, ut ideo tunc, quod etiam **VARRONI de ling. lat. obseruatum**, quem aduersus **ALB. GENTILEM** defendit **IO. GOTTFRIED. GRONOVIVS**¹⁾. Imperator qui dicitur res gerere, in eo neque *agit* neque *facit*, sed *gerit* id est *sustinet*. Ita ex mea ipsis cogitatione. Et hac via facile quid differat *gerere* a *τὸν facere* pernosci poterit; quorum quidem verborum aliqua discriminis ratio, quum *gerendo* grauius aliquid suscipimus, ut munus et quodue aliud onus, *facere* vero generalius videtur, quum et leuicula facere dicimur.^{m)} Grauius mihi hunc locum ita perlustranti obstat videtur et reclamare, definitionem dedisse **LA-BEONEM** qui adserit **VLPIANVS**: *Labeo definit.* Ast non tamen locus ille metutus, nec adeo horrifica, quibuscum in me pugnare videtur arma. Totus de Verb. significatione Titulus definitiones continet **ICTORUM**, quae omnes pene non dialecticae, quum saepissime definitiones verborum significations et eum, qui verborum signi-

1) *Obseruat. Lib. IV. Cap. 14. p. m. 486. sqq.* *καταχρησινῶς* nihil inter factum et gestum interesse dixerit in *l. licet 58. pr.*

m) Quod in causa *sur catus D. de V. S.*

significatus anquirit, definire dicebant, ⁿ⁾ quod ipsum et hic voluisse
 VLPIANVM mihi est persuasissimum. Et denique certum, quod aiunt
 esse, definiisse, si daremus, quid tum, quod inde recte cogi queat?
 quando definitiones ICtorum quidem pro legibus nequaquam ha-
 benda, nec vitio laborantes dignae hospitio, adoptandae, reti-
 nendae. ^{o)} Frustra vero esset, si voluerit, quod omnino non puto
 definire, quum vt bis admonui, impropriis verbis usus est. Sed
 non habemus, illius definitionem vt expungamus, quae ex eius
 mente talis esse non debebat, nihil enim verba sua perpendenti
 videre mihi datum est, in quo aliqua definitionis significatio adpa-
 reat, quo quidem obseruato liberauimus eum vitii, cuius illum de-
 ferre solent¹, qui mascula opera legitimas definitiones inurere ge-
 stiunt. Et hoc dictum sibi quoque habeant, qui eum in sensu stri-
 etissimo, quo pro bilateralibus adcipitur, contractum descriptisse
 opinantur. Qui ipse error fere vulgaris, vix autem excusandus,
 non enim recte, qui eius verba ita interpretantur, eum percipiunt,
 videre ergo est et, quo modo interpretandus dicendum, quando-
 quidem non licet crimen huic loco intendere; quamquam et hic
 in itineribus meis, cum eo magnitudinis auctoritatisque processit
 res isthaec, vt omnium fere insidieat interpretum ingenii genio se-
 culorum rata grataque, calculosa vbiique semita, vepres pericolosae
 et loca vndique salebrosa. Sed dicam, quae sentiam, et pauca, quae,
 vt visum, admonendi sumus. Referenda sunt, si quid video verba:
ultra citroque non ad obligationem ipsam, sed ad eam efficiendi modum,
 vt igitur, nisi frustra ICtum verbum *contrahere* exposuisse malimus,
 post verba: *ultra citroque verbum initam vel simile subaudiendum.*

Quo

ⁿ⁾ V. c. IAVOLENVS in l. omnis *Diff. de iustitia et iure. Goettingae 1738.*
 202. *D. de R. I.* pag. 4.

^{o)} Perill, GE. CHR. GEBAYER in

quo obseruato, integra verba ita legenda erunt: *contractum autem esse ultro citroque initam obligationem.* Quodsi enim illa verba ad obligationem reserremus, vitium esset in Labeonis manifestissimum, quum etiam contractus ab vna parte stringentes, vt mutuum et stipulatio veri sint atque proprii. Quod cum dicere durum, nolumus istam adhibere glossam contortam eumdem ita interpretando. p) Quando autem haec, quae coniecumus vera sunt, quam luculentissime adparet, LABEONEM nequaquam in eorum ire sententiam qui contractus obligationes definiunt atque bilaterales et vnlaterales adsumunt contractus, sed mirifice summas meae solius adferre suppetias, nisi, quod certum planumque maneat, posuisse eumdem pro caussa id quod inde efficitur.

§. V.

p) Quod vidit etiam, cuius non vilis inter nostrates auctoritas GE. AD. STRV-
VIVS *Syntagm. I. C. Ex. VI. th. 29.* Non leuis tamen nobis aliter ita legem atque vulgus explicaturis ex ipsis, quae illustramus, VLPIANI verbis obuenire videtur scrupulus. *Mutuum et stipulatio contractus* sunt ab vna parte obligatorii, quem tamen vtrumque ad actus retulit LABEO; hac veritate a contractu cum separantur, maior communis interpretationis, contractum vtrinque obligatorium inque strictissimo sensu acceptum indigitare voluisse habenda videtur ratio. Enim vero illud dubium tenebitum quam minime rationem leges et institutum Labeonis curatius qui inspielt, quo facto, quoniam exempla tantum colligere instituit nil nequaquam ea facere, sed nuda haec inge-

niorum impilia esse sponte sua cuilibet patebit. Nimurum *actum* generale verbum, vt et contractus et gestiones, siue re siue verbis comprehendat, esse adserit. De agendi vtroque modo et genere actus exempla addit: mutuum et stipulacionem. Illud ad actum pertinet, quo re haec ad eum, quo verbis agitur. Quodsi vero ita exinde fas esset concludere, multa inde eodem etiam iure petere licet absurdia, quum enim, vt vel id moneam, negotia re et verbis peragenda ad actum retulit *Noster*, bilaterales quos vocant, contractus, nec fe nec verbis perfici, concludendum foret. Quod quum sit absurdum et multi, ne dicam plerique, qui re peraguntur, quorum commodatum et depositum in exemplum exposuisse sufficerit, vtrique sint obligatorii, neminem confido amplexurum.

§. V.

NEC NON IVSTINIANVS.

ALTERVM quem ponunt locum non satis ponderarunt. Ita autem *Imperator noster*: a) unde in his caussis ex quibus obligatio-nes mutuae nascuntur ut in emtionibus, venditionibus — — si tu-toris auctoritas non interueniat, ipsi quidem cet. Quem locum autem si conaretur aliquis huc trahere et trahi illuc posse multis etiam de-monstraret, tamen ne tum quidem optimum nobis instarque veri-tatis, quo vtimur, eruptum iuerit argumentum; quum parum quod effatus est Imperator me commoueat. *Caussae*, quod obiter obseruare liceat, ex ad exemplis substratis vti eluet, hic etiam *contractus* denotant b) animusque Imperatori ille: vtrum ex contractibus pupillorum absque tutoris auctoritate interposita initis obligatio veniat? deter-minare, quod ex parte pupilli simpliciter fieri negat, alteram vero partem, si duplex inde oriretur vinculum statuit obligari. Hoc bre-uiter totius loci argumentum, qui mea quidem quid referat, ignoro. *Primum* enim obligationem *mutuam* dicit, non *bilateralem* et tametsi haec voces pari plane passu ambulent et in verbis esse soleamus fa-ciles, tamen et hoc certum, nos si obligationem, quae legibus mu-tua audit, bilateralem vocamus, non cum legibus et ex iure, sed ex arte vel propria sapientia loqui. Quo ipso minime, absurdum esse aut inconcinnum mutuam obligationem bilateralem dicere, dicam, qui potius hanc formulam aptissimam esse concedo. Obseruatum

hoc

a) *pr. Inst. de auct. tnt.**ditt. ind. l. natura. 4. l. solent. 15. l. se*b) *Vt in aliis locis negotia dicuntur,*
vt in l. in commodato 17. §. sicut. 3. D.
*commodati. l. si in area 33. D. de con-**tibi 22. D. de praeser. verbis. Vt adeo*
hic locus ea, quae in fine §. II. conieci-
mus, firmare videatur.

C

hoc fuit tantum non semper summo **CVIACIO**, qui legali retento nomine *mutuas* et non *mutnas* adpellat obligationes. ^{c)} *Deinde*, quod praeprimis docendi sumus et admonendi, non de contractu sed de eiusdem effectu, obligatione ab eo procedente sermo et hanc in eam quae mutua, quaeque non mutua diuisit. Quodsi porro ipsa, quibus usus est *Imperator*, retineamus verba, quam sit inconcinnum, illa ad contractus ipsos adplicare, clarius forte adhuc tum, censeo, adparebit. Perspiciet enim mihi persuadeo quilibet pergrauerit nos, si contractus, obligationum bilateralium parentes *mutuos* qui unilateralium *non mutuos* diceremus, in usus loquendi offensionem casuros. Etenim aut, ut vocum fert proprietas, mutui forent, qui *utrimque* inirentur, aut certe, ne ultra modum haec effecta suspicieris, a *consensu*, qui interponitur, mutuo vel non mutuo, dicerentur. Quo posito, tota distinctio evanescet, quum ne omnes tunc mutui et ut dentur non mutui admodum verear ^{d)}, nisi ad eos obligationes *quasi ex contractibus* referre velis, ubi tamen, quod quamvis vulgo, sed sine auctore persuasum sit, nullus contractus, sed obligatio sola realis legibus adgnoscitur et multum haec a contractibus ab ludunt negotia. *Denique* hic locus plane mearum partium. Probat enim ille, differre ab obligationibus earum caussas, (§. II.)

§. VI.

AD LECTORES PERORATIO.

Quibus ita perspectis, divisionem illam non frustra tantum in Iure Romano quaeri, verum et ipso adeo solido destitui argumento

^{c)} Vid. *Comment. ad tit. de V. O. init. in Oper. Paris. 1575. f. edit. Tom. II. p. 308. et Lib. V. Observ. Cap. 36.*

^{d)} *Mutuum* dicunt contractum bila-

teralem; tamen adcedat *utrimque* consensus, ut subsistat, necesse est, quem et error excludit *i.* Si ego 18. pr. D. *i.* Si et me 32. D. de Reb. cred.

mento, certum videtur et in dubium. Non equidem quum haec ita disputamus, ea tot viris clarissimis tamque excellentibus quae placuerunt et variis pene saeculis praescripta, roborata, confirmata, improbare aut exterminare nobis sumsimus. Cedit potius tantum tota haec disquisitio in rationem eius, quod vni loquendi et rationi aliquantum conuenientius et quod ad curatius videtur. Hic metula, hic coepti nostri finis isque vnicus et verus. Ex quo sat licet videre, quam longissime nos a foro scribendo absuisse, nec leuis inde nobis exspectatio, fore ut *Lector* haud quaquam difficultorem nobis impendat conaminis veniam, in primis, quum libera diffensum profitendi licentia in republica litteraria. Sed cum illis, qui qualiacumque haec, quae exposuimus, illico forte dum legerint praecipi damnablem suffragio in gratiam ut redeam et liuore eorumdem prolata liberem vel quod ferme hodie que cauti, iisdem saltim, quoad eius quidem facere possum, voluntatem iterum emetiri quodammodo videar, id faciam, ut qua ratione haec diuisio, quamquam illius origines et rationes e iure Romano utique petere non liceat, sustinere queat, quisque illius usus hodie breuiter ostendam. Ipsius autem obligationis diuisio in *bilateralē* et *unilateralē*, quam licet naucifecerint vel omiserint, qui sunt contractuum diuisionum amantissimi omnino est commendanda, maxime vero in scholis retinenda, confusiones variae, quae nec solent a tironibus, quippe quibus per diuisiones, separationes et distinctiones optime consulendum, ut euitentur. Quemadmodum enim contractuum diuisio cerebrina, ita haec obligationum reapse libris nostris continetur et idem sentio, vtrum cum Imperatore obligationem *mutuam* et non *mutuam*, an cum nostris doctoribus *bilateralē* et *unilateralē* dixeris, qui praeterea, quas conuenientiores

C 2

dicam

dicam denominationes ances haereo. Ad ipsos vero contractus quod attinet, illi quidem etiam ratione effectus duplicitis formae generisque, denominari autem ita, ne rationem et usum loquendi offendamus, haud debent. Iuris certe Romani sanctimonia barbaras huiuscemodi voces non admittit, quorum auctores probe, quanti curae opus intelligebant, sua singulis rebus negotiisque ut darent vocabula et hac via fines quasi, singulorum etiam licet simplicissimorum contra aliorum adfinitates seruarentur contuti, quamquam nec id illi ipsi semper poterant adsequi, quum natura rerum conditum, ut plura sint negotia, quam vocabula ^a). Quid vero proficiet homo, potissimus peregrinus vel qui diuinae primitias demum dat Themidi si irrationalis audit legitque artis terminos et minus sueta vocabula? ut ergo iusta omnino querela et maturum boni REINOLDI iudicium; fuisse et esse dolentis, qui vocabulis maxime scholasticis nimium uterentur verbaque usurparent ICtis Rom. haud usitata et hac ratione etiam doctorum auctoritates citra necessitatem, nec sine fastidio cumularent ^b). Rectius ergo, ne multa, si quidem ipsos contractus, quod omnino, praesertim scholarum efflagitat utilitas, velis denominare, dupliciter dici dixeris contractus ratione effectus, ut scilicet prouti bilateralem vel unilateralem pariant, obligationem, vel bilateraliter vel unilateriter obligatorii denominentur, vel, si ipsas ad grammaticorum iudicium referre luet denominationes, latinius forte illos utro citroque, mutuo seu utrimque obligatorios hos non mutuo, ab uno latere, vel parte obligatorios adpellabis. Nec haec mea solius latinitas,

^a) *I. natura 4. D. de P. V.*

scendique iuris Romani methodo, inter

^b) *in progr. de optima docendi di-*

Opusc. p. 728. sqq.

nitas, sed vsi et alii eadem castitate; vt vel VLR. HUBERV^S eximio suo eoque imitando omnium vnuis comprobabit exemplo ^{c)}. Ita quoque GERARD. NOODTIVS ^{d)} contractum mutui ab uno latere obligatorium dicit, et BERN. HENR. REINOLDVS ^{e)} pari elegantia mandatum contractum utrimque obligatorium, vt aliorum, at quot quantorumque! supersedeam nominibus. Legalis quidem terminus; quem licuit inuenire est, quod illi dicantur negotia inuicem gesta ^{f)}. Et hac ratione mihi me videor aliqua ex parte retinere hanc vulgatam diuisionem nomina atque denominations formarum tantum reiiciens, quae etiam aequae magnae omnino non habendae atque illae, quae secundum loquendi rationem diliguntur et iudicio, considerate apteque ipsis adcommendantur speciebus. Haec mea de hac diuisione, quam paullo seuerius sub examen adnisus sum reuocare, qualiscumque sententia. Ne autem forte mei pecces studio, tuum *Lettor amice* erit, recognoscere quae dicta eademque conferre, quae fortiora tibi iudicare, cuique dicas eligere, tu mihi sola places. Quodsi enim non valeo, aliquid proficere argumentando, abstine-re malo, quam gratia contendere et argutiis, qui non te obtundere, sed rationibus conuincere cupio. Quo quidem dicto et bene- uolos obturgatores placare, inuidis autem pudorem incutere potero.

Supereft autem, vt quam colophonem orationi imponam, officium, cuius obeundi cauſſa qualiacumque haec praefatus sum prius perficiam. Labor vero meus in vſum Dnn. *Commilitorum in Fridericiana* hac nostra versantium conuertendus per aetinum in eo erit

^{c)} ad tit. I. de obl. quae re cont. 4. l. c. p. 244.

^{tb} 6.

^{f)} 1. in commodato 17. §. sicut autem

^{d)} ad D. in oper. Tom. II. p. 220.

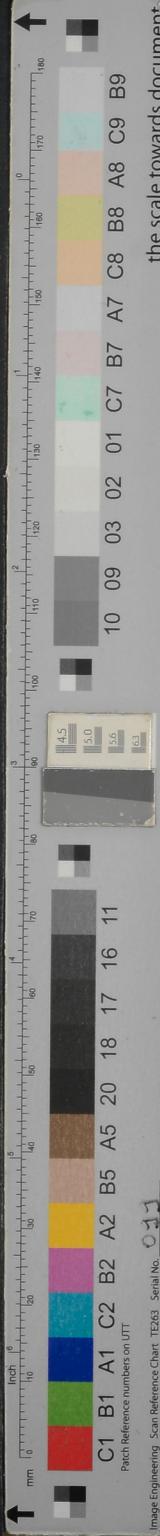
3. D. commodati,

^{e)} in Diff. ad l. 57. D. mandati. §.

eo erit, vt I. priuatiu hora VIII. *Ius Germ. priuatum ex aureo Ill. DE SELCHOW libello, h. X. Principia Iur: feudalis Ill. BOEHMERI. h. II. pom. Ius criminale Germ. praelucente Ill. MEISTERO et h. III. Iurisprudentiam Rom. Germ. forens. ex libro B. STRVII tradam recitemque.* Adhaec II. publice tum eorum caussa, qui primum *Themidis templum intrare cupiunt, quae ad iuris generalem notitiam et ad rationem artem illam addiscendi faciunt tum in caeterorum iuris domestici studiosorum gratiam principia iur. cambialis, qualia illa Gener. DE SELCHOW eleganter contexuit exponam, operam itidem historiam iuris coeptam nec dum finitam absoluere nauaturus. Fxit Deus, T. O. M. vt cuncta in sui honorem vergant et rei publicae in salutem eueniant feliciter. Dabam Buetzouii e museo. lo ipsis Idibus Martii clo Is CCLXIX.*

et alii eadem castitate; ut vel VLR. HVERVS eximio suo eo-
omnium vnum comprobabit exemplo c). Ita quoque GE-
OTIVS d) contractum mutui ab uno latere obligatorium
N. HENR. REINOLDVS e) par elegancia mandatum con-
que obligatorium, ut aliorum, at quo quantumque super-
minibus. Legalis quidem terminus; quem licuit inue-
od illi dicantur negotia inuicem gesta f). Et hac ratio-
videor aliqua ex parte retinere hanc vulgatam diuisio-
a atque denominations formarum tantum reiiciens,
aeque magnae omnino non habendae atque illae, quae
quendi rationem deliguntur et iudicio, considerate
s adcommodantur speciebus. Haec mea de hac diuisio-
paullo seuerius sub examen adnisus sum reuocare, qua-
tentia. Ne autem forte mei pecces studio, tuum Le-
rit, recognoscere quae dicta eademque conferre, quae
i iudicare, cuique dicas eligere, tu mihi sola places.
n non valeo, aliquid proficere argumentando, abstine-
uam gratia contendere et argutiis, qui non te obtunde-
onibus conuincere cupio. Quo quidem dicto et bene-
gatores placare, inuidis autem pudorem incutere potero.
est autem, ut quam colophonem orationi imponam, of-
lus obeundi caussa qualiacumque haec praefatus sum
iam. Labor vero meus in vsum Dnn. Commilitorum in
hac nostra versantium conuertendus per aestinum in
eo erit

I. de obl. quae re cont. 4. l. c. p. 244.

n oper. Tom. II. p. 220.

ad l. 57. D. mandati. §.

f) 1. in commodato 17. §. sicut autem

3. D. commodati.

C 3